

HAVRAN

BESNOTA

MARENČIN PT

HAVRAN

v kresťanskom štáte

MARENČIN PT

© Michal Havran, 2015
© Marenčin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2015
Jelenia 6, 811 05 Bratislava
marencin@marencin.sk www.marencin.sk
Cover © Mili Vigerová, 2015
Design © Marta Blehová, 2015
Jazyková úprava Matúš Mikšík
511. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-8114-575-9

SALÓNNA TEOLÓGIA

Prečo (nie) je Západ skazený a Východ duchovný

Súčasťou polemiky o rusko-ukrajinskom konflikte je aj presvedčenie stúpencov Putinovej politiky o takzvanom skazenom Západe. Toto slovné spojenie sa objavuje vo verejnej diskusii v najneočakávanejších podobách. Skazený Západ je zodpovedný za vakcíny, ktoré robia z detí autistov, skazený Západ „nám vnucuje“ nezmyselné európske normy, loby z Bruselu šíria myšlienku skazeného Západu aj do nových členských krajín, dávajú nám ho do jogurtov a španielskych jahôd, skazený Západ je už aj v našich obývačkách, pozerá sa na nás cez televízory, keď nám púšťa skazené šou.

Proti skazenému Západu, predstavovanému prezlečeným rakúskym spevákom z Eurovízie, sexuálnou výchovou zo Švédska a divadelnými hrami Elfriede Jelinekovej stojí už tradične duchovný Východ. Duchovný Východ, známy aj pod názvom Rusko, sväté Rusko, svätá Rus,

matka Rus, matička Rus, má historické poslanie skazený Západ najskôr poraziť a potom obnoviť. To nie je „pitch“ tretotriedneho seriálu Fox News, ale eschatologická pove-ra, ktorá posledné mesiace koluje na internete.

Nie je to nič nové, obviňovanie Západu zo skazenosti nájdeme už v anatémach byzantských teológov z obdobia cirkevného rozkolu z 11. storočia. Počas krížových výprav opisovali grécki autori latinských vojakov ako skazených, s križiakmi cestovali stovky prostitútok, muži sa umývali iba počas prechodu riekami, nevedeli čítať, neholili sa, v Byzancii ich vnímali ako prvú paleohipsterskú inváziu. Skazený Západ sa už v tomto období stal synonymom nebezpečenstva.

Dnes si už schismatici nevyčítajú chápanie textov, ale životný štýl. Skazený Západ už nie je ani tak symbolom odpadlivity od pravej viery, ale kritikou konceptu slobody. Neslobodné spoločnosti dnes fascinujú viac, dokážu udržiavať poriadok a svoju legitimitu neodvívajú od myšlienky emancipácie človeka, ale od našej schopnosti podriaďiť sa autorite.

Vo filme Leviathan vysvetľuje miestny pop medzi vodkou a údenými rybami skorumpovanému starostovi,

že moc pochádza od Boha. Na skazenom Západe moc pochádza od ľudí, výsledkom čoho je, že županom sa môže stať aj pohan Kotleba.

Ak teda hovoríme o úpadku Západu, ak vyhlasujeme, že sa čoskoro preborí do dejín, nie preto, že by mal takzvané uvoľnené mravy a brakové televízne šou. Vyčítame mu, že človek hrá v jeho spoločnostiach priveľkú úlohu a priveľké úlohy nepatria ľuďom, ale Bohom a kňazom.

Naopak, duchovný Východ už od čias teozofky Heleny Blavatskej prináša oslobodenie človeka od človeka. Jeho vnútorným životom už neprechádzajú dilemy o vzťahoch, lžiach a integrite, tieto ľudské poklesky nedokáže človek v sebe zničiť, potrebuje mystériá a pravdy, ktoré nie sú vystavené zmenám vkusu a našej nedôslednosti.

Vynikajúcim príkladom je v prípade predstáv o živote duchovného Východu obraz o Rusoch vystupujúcich v úlohách Atlantov. Rusi už nie sú ľuďmi, Rusi sú iba milovníkmi Dostojevského, doobeda píšu libretá k baletu, poobede kapitoly z moderného metafyzického románu, večer idú na operu.

Tento obraz spôsobil, že Rusko sa nevie vymaniť z pro-

jekcií, ktoré samo o sebe vyprodukovalo. Vďaka tejto logike sa pohybuje Rusko od čias Zlatej hordy medzi extrémami. Raz vedie eschatologické vojny s Mongolmi, inokedy s nacistami, dnes s našou dekadenciou.

Putin si – podobne ako Kotleba a jemu podobní – myslí, že Európa je civilizáciou buzerantov, vyznávajúcou vykastrovaný ideál demokracie. Keďže ani my nežijeme v exemplárnych demokraciách, odpočívame sa, zúčastňujeme sa na podvodných vojnách v Iraku, mučíme, popravujeme lacnými liekmi a trávimе desať hodín denne pred televízormi, vzniká dojem, že Západ a Rusko sú dve rovnocenné časti sveta, ktoré si nemajú čo vyčítať.

Podľa tejto logiky robia aj jedni aj druhí iba to, čo potrebujú pre svoju čoraz slávnejšiu prítomnosť v dejinách, robia to bezohľadne, dronmi v Jemene, komandami na Kaukaze, hackermi na sieťach. Demokracia vyzerá popri zrozumiteľnom fašizme, komunizme, cárizme a imperializme ako psychiatrický pacient žijúci po jadrovom holokauste vo svete ovládnutom zombies.

Demokrat je nerozhodný, v Eurovízii podporí rakúskeho buzeranta len preto, že sa „mu to páči“ a nevie sa

biť. Demokracia v očiach mnohých predstavuje stratu času, stojí veľa peňazí a spotrebuje tisíce bilbordov. Zo žiadneho demokratického politika ešte nikto nemal erekciu, za žiadneho z nich, s výnimkou Churchilla, nechceli umierať všetky vrstvy bez ohľadu na majetok a pôvod.

Demokracia je pritom spolu s Eurovíziou jediná vec, ktorou sa líšime od zvyšku sveta. Dve vojny nám ukázali, že sa nedokážeme vyvraždiť tak dôsledne, aby sme sa zbavili tých, ktorých nemáme radi. Naučili sme sa spolu žiť. Katolíci, homosexuáli, luteráni, židia, moslimovia, imigranti aj obyvatelia Humenného.

Jasné, že máme problémy, že si o sebe hovoríme vtipy a ohovárame sa, jasné, že tí, čo démonizujú islam, pozerajú na youporn arabské amatérske videá, no nechodíme v maskáčoch, okrem Kotlebovho dementného personálu. Nestrielame sa za zlé parkovanie, a keď niekto vo voľbách prehrá, tak odíde bez toho, aby sa nedohodol s kamošom, že nech to zoberie na chvíľu on, aby mu podržal flek. Určite je to málo, no keď vidím ksichty z dočasnej vlády nejakej juhokrajinskej diery, alebo fašistov z Pravého sektora, popri ktorých vyzerajú piťovci ako prešľachtená kasta trubadúrov, tak je jasné, že to je iný svet.

V prostredí, kde je duchovný Východ povolaný poraziť Západ a nástroj jeho skazenosti – demokraciu – nie je dôležité, že ruské politické inštitúcie sú zaostané rovnako ako za posledných cárov a ropná prosperita je generálnym partnerom fikcie funkčnej krajiny. Moc pochádza od Boha, Boh nepozera Farmu, nesobáša homosexuálov a netrávi deti farmakojedmi.

Duchovný Východ je v skutočnosti iným pomenovaním odmietnutia demokracie a nástrojom na šírenie teokratických predstáv o usporiadaní spoločnosti. Fikcia duchovného Východu je postavená na kolektívnej metafyzike, jedinej záruke jednoty, zatiaľ čo demokracia spoločnosti rozbíja a atomizuje. Opýtajte sa Velemíra Chlebnikova.

18. februára 2015

Čo znamená pre cirkvi krutá porážka v referende (analýza)

Ako s tým naložiť, čo si o tom myslieť, ako sa k tomu verejne postaviť? Veľké tradičné cirkvi majú po sobote problém. Napriek tlaku a v niektorých prípadoch zastrašovaní slovenská spoločnosť odmietla ich program.

Je to o to vážnejšie, že išlo o agendu, s ktorou sa rímskokatolícka cirkev a evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku (ECAV) stotožňovali bezvýhradne, považovali ju za svoju prioritu – program, ktorý im zabezpečí nespochybniteľné miesto morálnej autority. Referendum potvrdilo naopak korozívnu dynamiku ich pôsobenia. Ľudové hlasovanie o LGBTI sa zmenilo na plebiscit o cirkevnej hierarchii.

Samozrejme, že existuje mnoho dôvodov, vedúcich k neúspechu celého podniku, no z pohľadu mocenských zápasov o takpovediac ducha krajiny je najzaujímavejšie

pozrieť sa na to, čo znamená porážka pre cirkvi, teda tie, ktoré sa otvorene do kampane zapojili. Cirkvi nechtiac otvorili otázku svojho vlastného pôsobenia a kvality ich posolstiev, čím nemyslím šírenie evanjelia, ale politické ambície.

Porážka, lebo nijako inak to nazvať nemožno, je o to dramatickejšia, že cirkvi dnes patria k najlepšie organizovaným skupinám, ich mobilizačná schopnosť prevyšuje silu politických strán a športových klubov. K dispozícii majú tisíce dobrovoľníkov, stovky miest, logistiku a financie. Napriek tomu, ako sa vraví aj na bratislavskom magistráte, to nedali.

Nemá veľmi zmysel hovoriť o politickom krídle dobrodružstva, Aliancia za rodinu jednoducho nemala na to, aby svoju akciu doviedla do úspešného konca, bola to chyba kastingu, podobne ako v minulosti v prípade Tutkovej.

Aliancia za rodinu poškodila cirkvi, poškodila ich postavenie, pričom treba povedať, že už dávno nebolo také, ako by si predstavovali mnohí veriaci.

Pozrime sa napríklad na moju domovskú cirkev. Môžem povedať, že ju poznám dôverne, veľká časť jej

súčasných farárok a farárov boli mojimi spolužiakmi a zažil som na bohosloveckej fakulte ešte obdobie, keď sa študenti snažili o to, aby niečo pochopili, a nie aby sa čo najrýchlejšie dostali do farnosti, k vajíckam a dvom kačkám za krsty a svadby.

ECAV bola v minulosti spoločenskou avantgardou, Slovensku dala básnikov, vedcov, bola v prvej línii emancipačných zápasov. Napriek svojmu rodinnému charakteru dokázala produkovať autentickú teologickú reflexiu, mnohí z mojich profesorov a farárov patrili v Európe k špičke, ich práce a kázne poznali na univerzitách v Nemecku aj vo Francúzsku.

Táto časť tradície našťastie ešte žije vďaka niektorým pedagógom ako je Ondrej Prostredník a dokázala okamžite identifikovať a odmietnuť protibiblický a sektársky rozmer aliancie. Vedenie cirkvi toho schopné nebolo, naopak, nabádalo veriacich, aby sa bez premýšľania vrhli do niečoho, čo nikdy nebolo súčasťou našej tradície.

Ak sú dnes na niečo európski protestanti právom hrdí, tak je to ich schopnosť postaviť sa vždy na stranu slabých a prenasledovaných.

Cirkevné vedenie uverilo bludu, že nie štyri percentá

ľudí bez právneho základu na spoločný život, ale my, ostatných takmer päť miliónov, sme prenasledovaní a šikanovaní liberálnymi médiami a poverami o nejakých loby z konšpiračných stránok. Vedenie mojej cirkvi zlyhalo, nie je to nič nové, z ECAV sa postupne stala katolícka cirkev pre ženy túžiace predsedať bohoslužby.

Ako mám teda naložiť s postojom organizácie, ktorú moji predkovia na Slovensku spoluetrobovali a za ktorú umierali? Kam zmizol étos, odvaha, realizmus a drzosť, s akou sme v minulosti vystupovali na obranu potláčaných skupín? Je slovenský protestantizmus schopný niečoho iného, ako organizovania voľného času pre deti a skúmania vnútrocirkevných intríg?

Dokážeme ponúknuť spoločnosti niečo, aby nám ľudia uverili, že ECAV má ešte nejaké postavenie, dokonca zásadné, pretože môže vďaka svojej tradícii a intelektuálnemu potenciálu vyprodukovať niečo viac, ako farárov spínajúcich ruky a bolestínsky šepkajúcich pred kamerami, obraz, ktorý nezniesla ani moja babička, a vždy, keď týchto plačlivých a seba ľutujúcich mužov videla, tak rýchlo prepla?

V ktorom momente dejín sa z tejto odbojnej cirkvi,

ktorej existencia je na Slovensku vykúpená krvou prešovských martýrov a našich princov ako František Rákóczi II., stala apokalyptická plačka, ktorá dnes šikanuje zbory za to, že v liturgii používajú vraj „nevhodné“ Bachove kantáty?

Podpora, ktorú dostala aliancia od ECAV, nás bude stať veľmi veľa. Už dnes nie sme schopní ponúknuť serióznu argumentáciu k niektorým oveľa zásadnejším otázkam, spojeným s technologickým vývojom, sociálnymi rozdielmi a napätím na kontinente.

Ideme si svoje, spájame sa s milenaristickými sektami, dúfame, že to prežijeme aj bez intelektuálnej produkcie a integrácie umenia do nášho myslenia, že sa to prosťe nejako utrasie a na túto epizódu sa zabudne, že to dáme.

Lenže to nedáme, posledné udalosti ukázali, že sme stratili intelektuálnu kolektívnu imunitu, že nie sme schopní ísť proti prúdu, že sme v sebe zničili ducha vzbury proti neprávosti napriek tomu, že celá reformácia vznikla proti prúdu a nie preto, aby sa pridala k väčšine a šikanovala ostatných.

Nie náhodou sme cez vojny ukrývali židov, nie náho-

dou sme podporili volebné právo pre ženy a pád monarchie, nie náhodou nás ľudáci označovali za židoluteránov, nie náhodou nás vždy podozrievali z príslušnosti k lóžam a neprekážalo nám to, boli sme na to hrdí, pretože sme iba naplňali to, čo začali naši predkovia.

Očistili sme učenie od poverčivosti, odstránili sme ceremoniálne prekážky medzi veriacimi a Stvoriteľom a je našou povinnosťou v tom pokračovať, chrániť všetkých, ktorí ochranu potrebujú, ponúkať zmysel a vysvetlenie toho, ako žiť v spoločnosti spolu, byť dôkazom toho, že existuje ľudské kresťanstvo, kultúrne, genetické, pravdivejšie ako sektárske bludy, silnejšie a odvážnejšie, schopné konfrontovať sa s modernou, obohacovať ju.

Musíme presvedčiť tých, ktorí o to stoja, že máme v našej výbave myslenie viac ako vhodné pre súčasnosť.

11. februára 2015